

Izhaja 10. in
25. dan vsa-
cega meseca.

POPOTNIK

Velja za celo
leto 3 gold. za
pol leta 1 gold.
50 kr.

List za šolo in dom.

II. leto.

V Celji, 10. marca 1881.

5. list.

Odgoja pri starodavnih Gerkih.

Zgodovinska doba.

Spisuje Fr. Brežnik.

I.

Joniško pleme.

(Dalje.)

A. Naj potrebniši del elementarnega pouka so imenovali Atenčani „grammata“, to je pouk v pisanji in branji, ki ga niso nikdar zanemarjali. Kot tretji predmet pričetnega pouka je bilo številjenje, a še le za časa sofistov. Že Sokrat je pouk v številjenji mnogokrat priporočal in Platon (post. VII. 819) zahteva, naj bi se mladina v številjenji izurila pri elementarnem pouku in graja Spartance, da mnogi izmed njih še šteti ne znajo.

Kar se metode pri podučevanju tiče, tak nam je znano, da je slovničar (= učitelj pričetnih predmetov) najprej vadil dečke v izgovarjanji glasov gerškega jezika (syllabicejn.) potem zlogov in na zadnje celih besed.*) Še le na to je sledil pouk o besednih členih. Ko so dečki glasove, zloge in besede lepo izgovarjali, kar se je jako strogo zahtevalo, in besedne člene natančno poznali, se je pričelo branje celih stavkov in tudi večih perijod. V oziru pouka v pisanji pripoveduje Platon (Prot. 326.), da je učitelj črke na tablo, ki je bila z voskom preoblečena, napisal in dečki so z neizurjeno roko posnemali**) to, kar je bil učitelj napisal. Platon, ki se v svojih teoretičnih nazorih tudi na realne razmere atenske države upira, tirja, da se dečki pisanja in branja do dobra navadijo. Velika izurjenost v naglo — in hitropisu ni bila ravno neobhodno potrebna, ako si je dečki v času, ki je bil tem predmetom odločen, niso mogli pridobiti.

V številjenji naj bi se dečki po Platonu igraje izurili in abstraktni številni pojmi in primeri z raznimi sredstvi predočili n. pr. z jakelkami ali drugimi primernimi rečmi; sicer pa so rabili sploh ne samo pri podučevanju, ampak tudi v praktičnem življenji perste na rokah ali, ako je bilo treba prav natančno izračuniti, kamenčke (posefoj).

*) Platon trdi (Evthyd. 276.), da je tisti učenec izvrsten, ki naj bolj naglo in naj bolje učiteljevo predavanje razume.

**) Tudi slovenski glagol „pisati“ je prvotno znamenoval „malati.“

Marquardt (starožitnosti I, 98 . .) pravi: „Številjenje na perste, ki je bilo kakor v Orijentu in v Greciji, tako tudi v Italiji povsodi vkoreninjeno in do srednjega veka navadno, se vsled tega tako imenuje, ker se izražuje z osemnajstimi podobami leve 9 edink in 9 desetink, z ravno toliko odgovarjajočimi podobami desnice 9 stotink in 9 jezer, a 10.000 in še više številke so izražali z dotikanjem določenega telesnega dela z eno izmed obeh rok.“

Kamenčki so imeli po mestu na tablici, kjer so jih sem in tje premikali, razno veljavo. — Pisalo pa in šteló (s kamenčki na tabli) se je kakor še dan danes tako tudi v starem veku pri raznih narodih raznotero, od leve na desno in narobe.

V oziru Gerkov je važno, kar pripoveduje Herodot (II, 36): „Helenci (=Gerki) pišejo črke in štejejo s kamenčki od leve na desno, Egipčanje pa od desne na levo.“

Podučevanje v šoli (didaskalejon) se je pričelo rano v jutru; kakor so odrasčeni ljudje za rana vstajali, tako so tudi otroke navadili. Znana nam je Solonova postava (Aeschin. proti Timarch. § 12), ki pravi: „Deški učitelji naj ne odpirajo šol pred solučnim vzhodom, zapirajo pa jih naj pred zahodom.“ Iz te postave je tudi razvidno, da so otroci v Atenah šole tudi popoldan obiskovali. Če je bil učitelj zadržan v šolo priti, je dal list na bišna vrata pribiti, v katerem je objavil, da se ta dan ne bo podučevalo. Posebnih počitnic, kakor dan danes, otroci v Atenah*) niso imeli. Ker se je pa v Atenah veliko praznikov obhajalo na čast bogovom in se ob takih dnevih nikdar ni podučevalo, smemo reči, da je šolska mladina v vsem letu gotovo dva meseca prosto imela. Šolski mladini na veselje so napravili večkrat šolske veselice, imenovane Muzeja, katerih se niso samo otroci in učitelji, ampak tudi starši in drugi udeleževali, katerim je bila šolska mladina ljuba in draga. Stroške za take veselice so morali starši poplačati.

Ako si predočimo Atene z luko Pirejsko in Atiko, ktero od treh strani morje obdaja, se ne bomo čudili, da je bilo tudi „plavanja“ med elementarne predmete sprejeto. Pri Platonu (post. 170.) najdemo pregovor, iz katerega je razvidno, da so se dečki plavati ravno tako učili kakor brati in pisati. Da redno kopanje posebno v morji človeškemu telesu dobro ugaja, so Gerki dobro prevideli. Zategadel so se pridno kopali, pa le v mrzli vodi, kajti toplo kopel so zmatrali kot znamenje mehkužnosti. Kdor se pa hoče v morji kopati, mora plavati znati. In v tem oziru so Atenčani prav pametno pouk v plavanji med elementarne predmete postavili.

Kedar so bili otroci toliko izurjeni, da so znali brati in so brane reči razumeli, so pričeli najprej pesniških izdelkov se na pamet učiti in je prednašati. S tem se uri razum, blaži serce, se vzbuja dostojnost in lepo obnašanje, hrepenenje po velikih in slavnih činih. Izmed vseh pesnikov so Gerkom naj bolj ugajali Homerjevi spevi; iz Homerja so si nabirali vso nabožno in

*) V Rimu je bilo to drugače; učenci v ljudskih šolah so imeli vsako leto štiri mesece prosto od srede junija do srede oktobra, kar je bilo jako primerno v oziru tergatve in spravljanja oliv.

posvetno modrost; Homerjeve poezije so tudi vzbujale gerški mladini narodno samosvest. V Atenah in drugih gerških mestih so rapsodi Homerjeve speve javno prednašali. Homer je ostal do propada gerškega cesarstva neusahljiv zaklad gerške olike. Izvan Homerja so prebirali v gerških šolah didaktične in gnomične pesnike (kakor Hezijoda, Teognija, Solona, Simonida in druge, iz katerih se je naučila mladina mnogo modrih izrekov. (Dalje prih.)

Publica.

Poljedelske čertice.

(Dalje.)

Ako se hočemo prepričati, ktere vsebine ima publica, ni boljšega, kakor sežgati rastline, ki na njej rastejo. Ostali pepel se preišče. To nas tudi uči, česar ta ali una rastlina nar več v živež potrebuje.

Ker bi pa taka preiskava za nas, posebno ker nam manjka potrebnih sredstev, jako težavna bila, hočemo mirno verovati marljivim učenjakom, kteri so našli v 100 Klg. pepela od:

	kalija	apna	lojevice	fosf. kisl	žvepl. kisl	krem. kisl.
	15 Kg.	56 Kg.	11 Kg.	5 Kg.	1 Kg.	0.1 Kg.
bukovega lesu	20	36	9	8	3	15
bukovega listja (frišnega)	12	6	3	6	8	66
pšenične slame	30	3	10	46	2	2
pčenic	40	4	8	36	4	1
graha	28	12	5	6	5	30
sena	34	34	12	10	3	8
detelje	8	47	23	5	5	5
kromp. zelišča	60	3	4	18	6	2
krompirja	30	40	10	4	4	8
tobaka						

Najde se tudi natron in železo. Vse te sestavine hočemo si bližje ogledati.

Naše perice namakajo perilo v lugu, t. j. v vodi, v kteri se je nekaj dni lesni pepel namakal. V lugu spremeni n. pr. rudeč lakmov papir svojo barvo v plavo, kakor smo pri ugašenem apnu že vidili. Voda sama ne odpravi vmazanja, pač pa lug. V njem mora biti tedaj nekaj raztopljenega, kar dela vodo polzko in razjedljivo, kakor se vsikdar lahko prepričamo, če v tak-nemo roko v njo. Ta lug v piskru ali kotlu kuhan tako dolgo, da se voda vsa izpuhti, zapusti na dnu neko škorjo tiste barve kakor pepel. Ta škorja je znana pod imenom „potašelj.“ Čisti potašelj se v vodi raztopi, med tem ko druge primešanine v pepelu zaostanejo. Če ga malo v kakšnem glažeku s kisom poliješ, zašumi, ker nekaj (ogljencova kislina) zbeži. Tudi kislec se da odpraviti; za tem pa ostane srebernobela bliščeša se, mehka kovina — kalijum — ktera, na vodo vržena, s čudnim saljenjem okoli pleše in z vijoličastim plamenčkom gori. Zavaljo tega mora se shranjevati v petroleju, kteri je sestavljen le iz ogljenca in vodenca.

Kovina kalijum je toraj pervina; združuje se prvo s kislecem, ktereга s tako slastjo požira, da se vodeneц v vročini vžge, kovina pa shlapi, kakor sem ravnо omenil. S kislecem zjedinjen veže se potem z ogljenčev kislino, ter dela pepeljiko (potašelj) ali, kakor učenjaki pravijo ogljenčevokisli kalij. Vsako tako zvezo imenujejo tudi sol, tedaj je pepeljika sol; soliti pa se ž njo zavoljo tega imena še ne dá. S pravo soljo sta si nar boljе v tem podobna, da se v vodi lahko raztopita, in pa, da v zemlji skupaj prebivata. Ne iščejo ga namreč več v pepelu, ampak v zemlji, ker kuhinsko sol kopajo. Nar več kalija nahaja se v krompirjevem pepelu. Kalijumov cijanec, nevarni strup, in solitar, iz ktereга delajo smodnik, sta nar bolj znana. Rabijo ga tudi za žveplenke, mjilo (žajfo) in steklo. V birsi (veštajnu) je on glavni del. Kalijumu v vsem podoben je natrijum, vendar na vodo veržen sicer sali, pa ne zgori, akoravno se veže s kislecem in med tem v vodi raztopi. Če ga pa položiš na zmočen pivен papir, gori z lepim, rumenim plamenčkom. V naši kujinski soli ga imamo združenega s klorom. Klor je vsakemu znan, kateri je kedaj zaradi nalezljivih bolezni ali živinske kuge že klorovo apno kupoval, ter ga z žvepleno kislino polival. Znano je, kako potrebna je sol ljudem in živalim pri hrani.

Po štacunah kupujemo sodo za lug; v tej sodi je natron ravnо tako z ogljenčevo kislino združen kakor v pepeljiki, in je v lugu razjedljiv. Šumeči prah (*brausepulver*) naših lekarnij je v polovici soda; natron se združuje tudi v solitar in borač (borax). Poslednji se rabi pri spaji (lotanju). Kakor iz kalija delajo tudi iz natrona mjilo in steklo.

Apnenec je v obče vsakemu človeku znan. Cele dežele imajo apnena tla, in visoke gore obstojijo iz apnenca. Navadno so raztergane in polne podzemeljskih votlin. (Postonjska jama). V teh se nahajajajo tudi kapniki; ti se delajo iz apnenca, kateri je v vodi raztopljen. Voda se spuhti, apnenec pa seseda. Če tako vodo, „terdo vodo“ tako dolgo kuhamo, da se spuhti, ostane nam konečno tanka škorja, v večji meri nevarni kotlovec (*kesselstein*) pri parnih strojih. Taka škorja dela se tudi v steklenicah, v ktere nalivamo terdo vodo. Te so potem „slepe.“ Lajše njim damo pogled, kakor n. pr. človeškemu slepcu, ker druga ni treba, kakor solne kisline vanje viliti. Kako se apnenec žge, gasi, rabi za beljenje in malto, za zidanje in obsipanje cest, je znano. Na cestah ni priden, ker se prerad drobi, in veliko prahu in blata zapušča.

Kreda, s katero pišemo, in mramor, kateri je ali bel, ali siv, čern, pisan rujav, rudeč, in kateri kinča nar imenitnejše stavbe, oba sta ogljenčevo kislno apno. Kako se da spoznati, smo spredaj poskusili. V solno kislino veržen, ali ž njoj polit, apnenec zašumi, kajti ogljenčeva kislina, ktere je v 100 Klg. tega kamena 44 Klg., mora zbežati. V vročini se tiho odpravi, kakor bi se zamere bala, nad neznatno solno mokroto se pa šopiri.

V žganem ali živem apnu je rudnina kalcijum združena s kislecem. Poslednji se da težko odpraviti, in zapusti rumenkasto, prav bliščečo se in raztegljivo kovino. Na vodo vržena sali in jo močno zagreje. Ta kovina se v vročini raztopi in gori z bliščečim, rumenim plamenom. Živo apno v zraku

razpade, ker se vode naserka; te se posebno pri gašenji tako silno napije, da se oba zagrejeta. Z žvepleno kislino dela gips in alabaster, s fosforovo dá človeške in živalske kosti.

Kalijum, natrijum in kalcijum imenujejo se lahke kovine.

S temi kovinami napravijo se še lahko jako zanimivi poskusi na sledeči način — sevé, da le za silo; izverševati se morajo v temni sobi. V to sverho pa nam je potreba košček platinovega zveža (drota), in kake 3 cm. dolge železne cevi s prav ozko luknico.

Vzame se precej močen glažček, nalije z eno tretjino vode, v katero se nasuje zdrobljenega cinka, in počasno priliva nekaj žveplene kisline. Zadela se glaž z zatičem, skozi kterega se že poprej vtakne omenjena železna cev. V glažku začne jako živahno vreti, skozi cev pa pihati plin, ki mu pravimo vodenec.

Tu je vseskozi previdnosti treba, kajti, ako se prehitro žveplene kisline prilije, glaž razpoči, ker se prenašlo zagreje, in šverkne ojstre kisline krog sebe. Ta žažge kožo, obleko in les, kamor pade. Tudi plin se ne sme kar hitro prižgati, ker se sperva v glažčku dela nevarni pokalni plin. Pet minut je dobro čakati, tudi dalje, — previdnost nikoli ne škoduje. Nastergaj si na košček šipe malo krede, potem prilij kapljo vode in kake dve kaplji solne kisline. Na platinov zvež napravi majhno zanjko, in v to nabasaj ravno raztopljene krede. Potem prižgi vodenec in vtakni napolnjeno zanjko vanj. Brezbarvam plamenček postane zelenkasto rumen; to barvo, ktera pa je prav za prav dvojna, orančna in zelena, dela apno. Grudica soli na enaki način, vendar brez topljenja v kislini sežgana, barva žolto, zernce kalija pa rudeče. Ti in še več enakih poskusov, kteri pa zahtevajo kompliciranih priprav, so, kakor sem omenil, prav zanimivi in dali so povod k razkroju solnčne luči. (Dalje prih.)

O začetnem poduku iz zemljepisja in zgodovine.

Različno se obravnava začetni zemljepis in zgodovina v naših ljudskih šolah. Učni čerteži sicer zaznamjujejo krog, v katerem naj se obravnava ta dvojni predmet; a tvarina je tako različna za posamezne šole, da ima vsaka šola svoj zemljepis in svojo zgodovino, ki se z ono na sosedni šoli malo vjema, da mnogokrat popolnoma različno obravnati mora. Vsaka šola ima v prvo obravnavati domačo šolo, vas (terg, mesto), občino, faro, županstvo; tako tudi vse zgodovinske važnosti, ki so se veršile v tem krogu prej ali pozneje, kakor daleč nam je mogoče njih sled in važnost opazovati.

Tukaj nam manjka še splošno-enotnega merila, po katerem naj bi se predmet obravnaval; učni čerteži zaznamjujejo — rekel bi — le splošne naslombe, na ktere se ima nauk naslanjati. Vso izveršitev temu v obravnavi tako različnemu predmetu je za vsako šolo oziroma za vsako šolsko okolico treba še le sestaviti in po okolščinah in potrebah dopolnjevati ali spreminjati. Prav lahko je tù zaiti v preobširno obravnavo domačega kraja, pa še večkrat

se ravno ta prvi poduk v zemljepisji in zgodovini dosti poveršno, da brez prave podlage ali brez vsakega reda obravnava, ali pa se celó vsa obravnava domače župe (fare) kot znana reč prezre in začne se prvi poduk iz te stroke brez pomisleka z „deželo“ po teh ali onih bukvicah.

Ta nauk, ako hočemo ž njim mladeži koristiti v zmislu postave in pravega namena, ni tako lehek kakor se nam kaže v poveršnem pogledu; i to posebno ne lehek za pogoste seleče se učiteljsko osobje, kajti le redko kedaj so novo došlemu učitelju znane tudi podrobne krajevne razmere, kakoršnih mu je pri poduku tega dvojnega predmeta potrebno. — V tem obziru smo — žalibože! — le preradi daljnogledi, le preradi iščemo zanimivosti drugod, po daljnih tujih krajih, med tem ko domače šege, navade, domačo zgodovino, pravljice in pripovedke, domače gospodarstvo, poljedelstvo, domačo obertnijo, korist in krasoto domače prirode pogosto preziramo ali vsaj z neko hladno poveršnostjo obravnavamo. Dostikrat smo mnogostranski poznavalci raznih tujih krajev, a doma smo večkrat merzli tujci! Ali nam je takšnim „tujcem doma“ mogoče ljubiti, čislati domovino in vse, kar je njena last; za njo skrbeti, za njo žertovati čas, svoje imetje in življenje?

Kakoršna slika se nam tu v najožjem krogu kaže naša domačija, isto tako velja o domovini, očevini v raztegnjenem smislu; prvo pa je podlaga slednjemu. Da bi nam bilo pa mogoče tem zanesljivejše staviti krepko podlago v zemljepisji in zgodovini, bi staval sledeči

predlog:

Za vsako šolo naj bi jeden učitelj metodično in sicer pismeno obravnaval „prvi poduk iz zemljepisja in zgodovine“ t. j. ono, kar spada v ondašnja šolsko okolico (faro-županstvo). Naj lože bi se to doseglo, če bi se uradne okrajne konference poprijele tega dela. Predmet naj bi se v konferenci dobro obdelal, potem pa naj bi se izdelki (elaborati) oddali v ta namen sestavljenemu odboru, kteremu bi bila naloga to zemljepisno in zgodovinsko stvarino iz vseh šol urediti in sestaviti za celi okraj; na ta način zbrana stvarina naj bi se v eno (ali pa tudi v več knjig n. pr. za vsak okr. šol svet — ali za vsako okrajno glavarstvo) sestavila v šolsko knjigo. Na ta način bi dobili natančno in jako potrebno knjigo *domovinslovoje* (*Heimatskunde*.)

Da bi se pa stvar vendar ne obravnavala preveč razširjeno ali preskerčeno, bi bilo morda dobro, da bi eden, ki je že dalje časa na svojem mestu, takšno sliko svojega kraja v „Popotniku“ priobčil; in drugi se bomo pri sestavljanji podobnih slik za svojo okolico na njo ozirali.

Spoznavajmo svojo domačijo, domovino, spoštujmo in čislajmo jo ter enako tudi učimo svojo v poduk in odgojo nam izročeno mladež! Tako poučevanje bode gotovo pospeševalo in krepilo blagost naše domovine — naše ljube Avstrije; za njo vse žertvujmo, njena krepost bodi nam ponos! Delajmo in skerbimo vsak stan po svojem — domovini na korist!

Valenjar.

Učne slike iz zgodovine.

Spisuje Tone Brezovnik.

XII. Rudolf Habsburški.

Slišali smo, da je Otokar VIII., zadnji štajarski vojvoda iz rodovine Travngavske, izročil Štajarsko svojemu stričniku Leopoldu V. Babenberškemu (1192. l.) in da je tako Štajarska postala avstrijska. Zvedeli smo tedaj tudi, da je l. 1246 slavni rod Babenberški izumerl ter da nekaj časa na Štajarskem ni bilo nobenega pravega vladarja, dok da je naposled česki kralj Otokar II. Štajarsko, Koroško, Kranjsko in Avstrijsko posedel.

O istem času pa so tudi nemški cesarji (Hohenstaufovci) izumerli in tudi v nemškem cesarstvu so bili mnogo let brez pravega cesarja, brez pravega vladarja. In kakor se je pri nas žalostno godilo, ko nismo imeli deželnega vladarja, tako godilo se je tudi na Nemškem. Morili so se ljudje na javnih cestah, mirne potnike so oropovali; vasi, terge in celo mesta so roparski vitezi in druge druhali napadali in sežigali; nihče ni bil varen; nikjer si niso ljudje mogli pravice najti, močna pest je veljala več, kot vsa pravica.

Temu žalostnemu stanju so hoteli nemški knezi vendar enkrat konec napraviti. Sešli so se ter si izvolili grofa Rudolfa Habsburškega za svojega cesarja (kralja) l. 1273.

Kdo pa je bil ta Rudolf Habsburški? No, prebivali so Habsburžani v daljni Švajci ter imeli tam grad Habsburg (jastrebov grad.) Tu je prebival tudi Rudolf. Rudolf je bil vzor pravega viteza, pogumen, pravičen in pobožen. Nekokrat ga sreča na lovu duhoven, ki je ravno s poslednjo tolažbo k bolniku hitel. Ker je pred deževalo ter so bile vse poti slabe in potoki narasli, skoči Rudolf s svojega konja, ponudi ga duhovnu ter ga sam spoštljivo pelje do vrat bolnikove hiše. Tu je čakal, da se je sveto opravilo končalo ter spreljma duhovna zopet nazaj. Svojega konja je pa daroval cerkvi, rekši, da ni vreden, da bi jezdil konja, kateri je njegovega odrešenika nosil.

Zavoljo njegove pravičnosti in razumnosti ljubili so ga meščanje in kmetje čez vse; kajti že večkrat je Rudolf prijel za orožje, da pomore slabejšemu do pravice nasproti mogočnemn. Hudobni vitezi ga toraj niso ljubili, nego bali so se ga ter sovražili njegovo ostrost; marsikterega mogočnega in nemirnega soseda je že ponižal. Ko je bil za nemškega cesarja izvoljen, pripovedovalo se je daleč okrog, kako strogo ravna novi cesar s hudobneži, kako kaznuje razbojnike in roparje ob cestah, pa kako milo in prijazno se pogovarja tudi s siromakom.

Pervo delo novoizvoljenega cesarja je bilo, nemškemu cesarstvu zopet prejšnjo moč in slavo pridobiti. Oberrnil se je toraj proti mogočnemu češkemu kralju Otokarju II. Ta si je namreč, kar znamo, za časa, ko ni bilo nobenega pravega nemškega cesarja, pridobil Štajarsko, Koroško, Kranjsko in Avstrijsko. Rudolf je sedaj te dežele nazaj tirjal. Ker jih pa Otokar ni hotel z lepega dati, je prišlo med njima do vojske. Na moravskem polji, veliki dolini na spodnjem Avstrijskem, terčile ste armadi obeh skupaj. Vnela se je kervava

bitva, v kateri je bil Otokar premagan. Otokar bojeval se je za svoje dežele kot lev. Že je imel mnogo smertnih ran, pa vendar se ni udal. Ko zadnjič obnemogel s konja pade, priletita dva štajarska viteza, kojima se je Otokar pred zavoljo svoje ostrosti zameril, ter junaškega Otokarja umorita, da-si je cesar Rudolf razglasil, naj se prizanaša življenju nasprotnika. Ko pride Rudolf na bojišče, stopile so mu solze v oči, ker vidi nekdanjega tako mogočnega vladarja Otokarja z ranami pokritega, v prahu in kervi ležečega; zmislil se je na minljivost posvetnih reči.

S privoljenjem nemških knezov dal je sedaj Štajarsko in Kranjsko svojemu sinu Albrechtu (1282.) Tako so prišli Habsburžani v posest naših dežel, nad katerimi še sedaj slavno vladajo.

Druga njegova skerb je bila v močno skušane dežele nemškega cesarstva mir in red uvesti. Zato je razglasil po vseh svojih deželah, da se morajo roparije ponehati. Kdor ne bi vbogal, bo ostro kaznovan. A mnogo vitezov je mislilo, da jim nekdanjega grofa ni treba vbogati ter so plenili in ropali kot pred. Pa zmotili so se! Rudolf ni zastoj zapovedoval, nego kar je enkrat rekel, to se je moralo tudi zgoditi. Ko so nekteri vitezi le še ropali, nabere Rudolf vojakov, poišče roparske viteške grade ter jih samo v enem mescu 66 raznese. Ko so vitezi videli, kako strogo Rudolf svojo besedo spolnjuje, opustili so svoje gerdo delo in bilo je zopet mirno. Postalo je zopet varno po cestah; potniki in tergovci hodili in vozili so lahko brez strahu, tudi kmet je prijel lahko za svoj plug ter polje obdeloval; hudobneži in roparji pa so se ali poskrili ali pa se poboljšali.

Pa kakor strog je bil Rudolf proti hudobnežem, tako prijazen in mil je bil proti dobrim ljudem. Če so mu njegovi svetovalci včasi oponašali, da je predober in preprijazen, rekel jim je: „Oj, prijatli! Že večkrat me je grevalo, da sem bil prestrog, pa nikdar še ne, da sem bil predober.“

Vsak njegovih podložnikov je smel k njemu priti. Ko enkrat straža nekoga priprostega moža ni hotela k njemu pustiti, je rekel: „Pustite ga vendar noter! So me li za to za cesarja izvolili, da bi se pred ljudmi zapiral?“

Ko je po 18 letnem slavnem vladanji umerl, je bila cela dežela žalostna in še dolgo so se spominjali poštenega, v obleki in govoru priprostega kralja. „Ta nima Rudolfove pravičnosti“ je bil še dolgo za njim navadni pregovor.

Dalje prih.

O prirodnih darovih človeških.

Franjo G a b r š e k.

(Dalje in konec.)

Mislimo si takega človeka. Najprvo, kar bi zapazili na njem, bila bi pač popolna zavisnost od okolice v prirodi. Kar so prirodne razmere iz njega naredile, to mora postati; užival bode to, kar mu zemljišče podaja, pokrival si bode život, če bode mrzlo, a odvrigel bode obleko pod toplim podnebjem. Potreboval bode malo ali nič orodja ondi, kjer mu podaja priroda prostovoljno

dišečega ovočja in koronin, a kjer bode priroda skopa, izmislil si bode orožje, da nalovi živali v svojo hrano. Pa tudi na duševno življenje njegovo in zlasti na značaj upljlivala bode priroda.

Vendar se bode znal človek v tem slučaju oprostiti upljliva prirode, saj ima prosto voljo, prirodne darove, bistre čute in saj povsod upljlivajo odrasli na njega. To zapazimo celó pri najdivjejših narodih.

Znabiti pa bi bilo le mogoče, da bi se kakšen otrok morda slučajno ali celó navlašč zanemarjal, da bi divje vzrastel, in da bi bil torej brez vsake omike. Večkrat se pripoveduje o divjih možeh, o zdivjanih, nesrečnih otrocih, ki so vzrasli med gozdnimi živalimi. Morda je to tisto prirodno stanje človeško?

Znanih je več izgledov o tacihi otrocih. Takó n. pr. so našli l. 1734. v grofiji Hameln divjega otroka okoli 13 let starega. Teló je bilo zeló razpraskano in razmesarjeno, menda ker se je z divjimi živalimi boril. Obraza je bil zeló grdega; cela vnanjost mu je bila divja in ostudna. Glasovi so bili neubrani; le rujovel in vpil je. Na stroške angleškega kralja so ga redili in gojili, a brez uspeha. Črez 2 leti še ni znal ničesa razločevati ali zahtevati. S početka ni hotel ničesa družega jesti, kot surovo mesó, še le počasi se je privadil kuhanih jedil; a bil je jako požrešen.

Leta 1717. so vlovili v nekem gozdu na Holandskem deklico kakih 18 do 20 let. Mesto govoriti znala je le glasno vpiti ali tuliti. Bila je nenavadno močna, popolnem naga in dolgih las. Dali so jo neki družini v vzgojo. Kmalu se je upokojila in privadila, a govoriti ni znala nikedar. Ves uk bil je zastonj; le volno presti se je naučila in kmalu umrla.

Leta 1731. zapazili so blizo mesta Chalonsa na Francoskem na nekem vrtu deklico kacih 14 let. Dolgo so jo lovili; ko pa se jim le posreči, bila je divja, jedla živali kar surove in ni trpela obleke na sebi. Vsled prijaznega ravnanja in velike prostosti postala je sčasoma krotka in mirna. Pa govoriti nikedar ni znala. Pozneje so jo dali v samostan, kjer je od dolgega časa umrla.

S početka tega stoletja klatil se je po Tarnskem gozdu nag deček 18 do 20 let star. Po mnogem trudu ga vjamejo ter izroče neki udovi. Ta ga umije, počeše in snažno opravi. Kmalu se udomači, a črez nekaj časa zopet zgine. Še le črez pol leta pride ves raztrgan nazaj. Pa bil je brez vseh duševnih sposobnosti, le živalski nagoni so določevali njegovo delovanje. Tudi njega so zaprli v samotno celico nekega samostana, kjer je po štrašnem duševnem bolehanji, zlasti vsled tarnanja po zgubljeni protosti vmerl.

Nikakor se ne more reči, da bi bil tak človek prijetna prikazen; a to ni bil nikedar prirodni človek, marveč le slaboumnež, bebec. Le premislimo, da se človek, kateri ima od stvarnika prirodne darove in lastnosti, in če je tudi v prirodnem, prvotnem stanji, vendar se le da česa naučiti, kajti drugače bi stal še nižje od živali. Saj še celó konja, psa ali mačko navadimo umetelnosti, zakaj bi tega ne mogli s človekom? Otrok se nauči od svojih roditeljev ali od svoje dojnice kmalu nekaj glasov. Tudi o teh zdivjanih ljudéh bi lahko rekli, da so se priučili od svoje dojnice, od volkulje ali medvedkinje saj

godrnjati in kričati. Pa otrok se zamore tudi družih glasov, družega jezika, celó več jezikov naučiti, torej bi tudi divje dete lahko znalo, ker se je že vpiti navadilo, tudi govoriti in peti. Ker pa se to ni zgodilo, ker so bili le bebci, zbog tega še niso prirodni otroci. Takovi se nikjer ne nahajajo, niti v pragozdih ameriksanskih, niti na otocih Tihega morja. Celó najprostejši ljudje so pokazali že početke kulture. Stavijo si koče, pleto mreže, nosijo obleko, ter se kinčajo. Njih stanje se nima samo po sebi smatrati kot zdvijana in izveržena priroda človeška, ne kot prirodi nasprotno in podlo, kakor pri nižjem prebivalstvu večih mest, nego le kot neomikano, surovo stanje.

Ako si v mislih predstavimo človeka brez vsake omike, stojimo kmalu na najskrajnejšem konci našega znanja, in priznati moramo, da se ne more določiti, so li živeli kedaj ljudje brez prirodnih darov, in koji bi bili brez vsakega ptujega pouku vzrasli, kajti, ker nam ničesa ne pokaže poti do ustvaritve človeka, moramo si ga vedno predstavljati kot od družih ljudi ustvarjenega in rojenega. S tem potrebnim uvetom pa je že tudi ves pouk združen in s tem odpade ideal o nekaki omiki prirodnega človeka; on ni več otrok prirode, marveč otrok svojih roditeljev, kateri ga vodijo k njegovemu konečnemu namenu z raznimi dobrodejnimi utisi na razvijanje njegovih duševnih daróv.

S tem pa smo dospeli tudi že do sklepa, da darovitost človekova ni zavisna niti od oblike lobanje, niti od prirodnega stanja človeškega, marveč da se občni človeški darovi nahajajo v nas že od našega rojstva. V tem smo si vsi jednaki, vsi imamo isti namen: doseči smoter človeštva. Se ve, da tega ideala popolnem doseči ne more ne posameznik, niti vse človeštvo. Polég te jednakosti darov in namena nahaja se pa neka prvotna različnost pojedincev, brezkončna mnogoverstnost v j.dnoti in enakosti. Jedno in isto se pojavlja pri razvijanju kot različno, individualno. Vsak je torej jednak vsem, celoti, bodisi gledé daróv in namena, bodisi gledé občnega zakona v razvoji; vendar nastane med temi mejami nebrojno različnosti v načinu in stopinji razvoja in izobraženja. Novorojeni otroci in malo razviti surovi narodi so si torej zelo podobni. A čem bolje se človek razvija, izobražuje, tem bolje se pokazuje njegova individualnost, in dospevši do smotra omike, postanejo si vsi zopet podobnejši, ker se z razvijanjem občnega človeštva razcvita tudi jedno in isto.

Prava vzgoja teži torej po istem smotru, a nikakor ne zanemarja posebnosti. Vsakemu je odkazana v življenji neka posebna naloga, kojo ima rešiti.

V nekem oziru mogó torej veljati besede Schillerjeve:

*„Keiner sei gleich dem Andern, nur gleich sei Jeder dem Höchsten!
Wie das zu machen? Es sei Jeder vollendet in sich.“*

Slovniška obravnava v ljudski šoli.

Dalje.

c) Kdo ali kaj je oseba ali reč?

(Dopovedek je kak samostavnik.)

Od oseb in reči ste pripovedovali 1. kaj delajo, 2. kakšne ali čegave so, 3. se pa tudi še lahko pove, kdo ali kaj so, n. pr. Brat je mizar. Mica

je dekla. Jože je kovač. Dekleta so učenke. Oče so gospodar. Lipa je drevo. Jegulja je riba. Gad je kača. Konj je žival. Klobuki so pokrivala. Cvetice so rastline.

Brat je mizar. Kakor vidite, je to tudi stavek. Kdo ali kaj je brat? Brat je mizar. Beseda „brat“ je osebek, ker stoji na vprašanje: kdo ali kaj; „mizar“ pa od osebkov nekaj dopoveduje in je zato dopovedek. Besedica „je“ pa pomaga pomen izraziti, je pomožni glagol; pomožni glagol veže osebek z dopovedkom in se mu zato tudi pravi veznik.

(Kadar je v stavku kak samostavnik ali pridevnik kot dopovedek, takrat je pomožni glagol vselej veznik.)

115. Povejte, kdo ali kaj so :

Jakob, Urša, krava, hrast, lilija, srebro, suknja, hiša, plug, miza, leča, voda, čevlji, trava, karp, želva, kruh, pšenica, ščinkovec, lev, Ljubljana, Sava, Triglav, slamnik, vijolica, ječmen, jesih, sod, jopa, jagoda.

116. Zapišite od vsakega osebnega zaimka po 5 stavkov, v katerih se dopoveduje, kdo ali kaj je oseba ali reč! N. pr. Jaz sem učenec. Jaz sem šivilja. Jaz sem kmet. i. t. d.

117. Sledečim dopovedkom poiščite primernih osebkov!

— je sedlar — sem dekla — sta lovca — si pisatelj — je germ — so dvoživke — sta mesarja — je rokodelec — smo predice — je rastlina — je posoda — je pisar — je zemlja — je orodje — je sočivje — je merčes — sta mlinarja — so kmetovalci — so trgovci — so gospodje — si perica.

118. Zapišite 10 golih stavkov v ednini, 10 v dvojini in 10 v množini, nekaterim sami poiščite osebkove in dopovedke!

119. Sledečim dopovedkom stavite mesto — (riže) primerne osebkove!

— je tica — vleče — je majhna — pojeta — so pazljivi — je govedo — skače — ste pridni — je cvetica — so bolni — diše — je drevo — je kmetovalec — je težko — so železne — je sukna — ste umazani — goré pišeta — jokajo — grabijo — je zašito — je rastlina — je jed — je lesena — so lesene — spi — je pijača — prodajata — pada — šume — cvilijo — lajajo — pišeta — mlative — sta brata.

Oblika stavkov.

Od vsake osebe ali reči se toraj lahko pove, kaj dela ali kaj se ž njo godi, kakšna je in kdo ali kaj je. N. pr. Hlapec orje. Hlapec je pošten. Hlapec je služabnik.

V vseh teh stavkih se nekaj določnega pove; terdi se kaj hlapec dela, kakšen je, kdo ali kaj je.

Stavki, v katerih se terdivno izgovori, da se nekaj godi ali da je nekaj imenujejo se terdivni stavki.

120. Zapišite 15 terdivnih stavkov!

Vselej pa ne moremo od vsake reči terdivno govoriti. N. pr. od ribe ne moremo reči, da govori; od ledu ne moremo reči, da je topel; od mačke ne moremo reči, da je tič, itd. Tako govor zanikamo; reče se; Riba ne govori. Led ni topel. Mačka ni tič.

Stavki, kateri misel zanikajo, t. j. ki povedo, da se kaka reč ne godi ali da kaka reč ni, imenujejo se nikavni stavki.

Navadno pa misel zanikamo z besedicami: ne, ni, in še z drugimi, ki so s temi sestavljene, ali pa iz teh izpeljane. Z glagoli „sem, imam in hočem“ se pa zraščá nikavnica „nisem, nimam, nočem ali nečem.“

121. Zapišite 25 nikavnih stavkov v raznih številih; dopovedki naj bodo glagoli! N. pr. Vol ne pije. Žanjci ne sedite. Otroci ne orjejo.

Zapišite 25 nikavnih stavkov v raznih številih; dopovedki naj bodo pridevniki! N. pr. Sod ni nov. Serpa nista nabrušena. Možje niso mladi.

123. Zapišite 25 nikavnih stavkov v raznih številih in spolih; dopovedki naj bodo samostavniki! N. pr. Neža ni dekla. Lipi niste cvetici. Vojaki niso otroci.

Včasi pa ne vemo od kake osebe ali reči, če kaj dela, kakšna ali kaj je; če bi pa to vendar radi zvedeli, pa vprašamo. N. pr. Ali kosci kosijo? Je li travnik ograjen? Ali so koze prežvekovalke?

Stavki, v katerih se po kaki reči vprašuje, se imenujejo vprašavni stavki. Besedici „ali“ in „je li“ se navadno rabite pri vprašavnih stavkih. Za vprašavnimi stavki se stavi „?“ (vprašaj).

124. Zapišite 20 vprašavnih stavkov, v katerih je dopovedek kak glagol! N. pr. Ali otroci pišejo? Ali kosa zvenči? Ali vola vlečeta?

125. Zapišite 20 vprašavnih stavkov, katerim naj bo dopovedek kak pridevnik (v raznih spolih in številih)! N. pr. Ali je cesta široka? Sta li učenca pridna? Ali so kolesa izdelana?

126. Zapišite 15 vprašavnih stavkov v raznih spolih in številih; dopovedek naj bo kak samostavnik; N. pr. Ali je brin drevo? Ali sta brata gospoda? So li mravlje živali?

Vsi ti stavki se pa tudi lahko nikavno - vprašavno stavijo n. pr. Ali otroci ne pišejo? Ali cesta ni široka? Ali brin ni drevo?

127. Izdelajte 104. 105. in 106. nalogo v vprašavno - nikavni obliki!

Včasi se pa vprašavni stavki delajo tudi brez besedic „ali“ „li“, če se besede v stavku stavijo v drugem redu. N. pr. Slavko piše, — vprašavno pa: Piše Slavko? Pase Neža? i.t.d. Dalje prih.

Dopisi.

Iz celjske okolice. Celjsko učiteljsko društvo je imelo 3. marca l. l. zopet svoje redno zborovanje. Po prečitanji in odobrenji zapisnika, sledila so društvena poročila. Med temi nahajal se je dopis dunajsko — novomeškega društva za odgojo in ljudsko izobraževanje, s katerim se je naše društvo vabilo, da pristopi prošnjam na gosposko zbornico, naj bi se postave o osmoletnem šolskem obiskovanji obdržale. Ker je naše društvo ob enem ud učiteljske zaveze štajarske v Gradci, bilo je sklenjeno, naj se društveni odbor s prošnjo do njega obrne, da se bode potrebno ukrenilo.

Poročati imam tudi, da je štaj. društvo zoper terpinčenje živali poslalo nadučitelju g. Lopanu pohvalno diplomo. To diplomo mu je izročil g. predsednik po serčnem govoru.

Za tem je govoril g. Miklave o nemškem stavku. Ni pa govoril o stavkovem pojmu, temveč pokazal je mnogo obrazcev, po katerih se lahko stavki zlagajo. Znamenje za te obrazce je deloma posnel iz logike, deloma sam izmislil, ter ima v ta namen precej bogato izbirko. Da omenim le enega zgleđa, zaznamva on osebek sè znamenjem S (subjekt), povedek s P (predikat), vezilo z < (je). N. pr. S < P = suknja je oblačilo. Ker se mora cela ta stvar v tej podobi le v nemških šolah vporabljevati, se od navzočih, ki delujejo na slovenskih šolah, nihčér ni debate vdeležil. Poprosi pa g. poročevalec, naj bi kateri navzočih gospodov tudi za slovenske šole sestavil enake obrazce, povdarjajoč, da se po njih lahko in prav vspešno podučuje. Predsednik se mu v imenu društva dostojno zahvali.

Drugega g. poročevalca o računani ni bilo navzočega; kazala je pa tudi ura že polūdveh, zaradi tega se je zborovanje končalo. —6—

Ormož, 4. marca. Zborovanje okr. učit. društva 3. t. m. je bilo zaradi gerdega vremena slabo obiskano. Zapisnik zadnje seje se prečita in odobri. Prebere se dopis od zavarovalnega društva uradnikov v Beču in razdelijo se pravila in izkazi umrlih pri društvu zavarovanih učiteljev. G. Košar priporoča in vabi k pristopu. On potem nastopi in razpravlja o Eichler-jevih risankah. Govor je bil jako zanimiv. Govornik, kakor tudi društvo priznava visoko vrednost risank. Zunanja oblika je zeló okusna, delo izvrstno razdeljeno. Zapopadek je prav metodično uverščen in ustreza najbolj postavnim zahtevam med vsemi enakimi učilnimi pripomočki. Predložilo se je, da bi se odposlala prošnja okr. š. svetu za upeljavo omenjenih risank za vse šole tega okraja; ker pa vseh gg. udov ni bilo navzočih, se je sklepanje v tem predlogu preložilo na prihodnje sejo. Govorniku g. Košar-u se predsednik v imenu društva zahvali, na kar se pričujoči iz sedežev vzdignejo. Sklenilo se je, da ob priliki poroke Nj. vis. cesarjeviča Rudolfa imamo izvanredno praznično zborovanje. Društvu je pristopil g. Janez Fuchs, posestnik v Ormužu kot podporni ud.

Fr. R.

Iz gorenje savinjske doline. V narodni šoli zavzema poleg drugih koristnih predmetov petje gotovo važno in častno mesto. O važnosti petja, ki blaži in razveseljuje človeško srce ter blagodejno upljiva na vzgojo mladine, je že lani „Popotnik“ v 6. števil. prinesel članek povdarjajoč marljivo gojitev petja v narodni šoli ter končno nasvetoval, kako bi zamogli slovenski učitelji do pripravne zbirke izvrstnih šolskih pesni dospeti. In želeli ter priporočati je res, naj gg. učitelji in prijatelji petja vsak v svojem kraju marljivo nabirajo primernih narodnih pesni — nekaj pripravnih je že v raznih knjigah in časopisih natisnjenih — in tako bi bilo mogoče s časom sé združenimi močmi spraviti na svitlo jako potrebno zbirko odličnih narodnih pesni za šolo, zlasti, ker tudi učni načrt zahteva v šoli petje s posebnim ozirom na narodne pesni.

Važna so pa tudi sredstva k vspešnemu pevskemu poduku. V to svrho nam, kakor znano, rabijo gosli, glasovir ali pa harmonij. In tu imam ravno priliko opozoriti gg. učitelje, pevovodje in prijatelje godbe ter priporočati domačina Jož. Borštnarja v Stopniku pri Vranskem, ki izdeluje po nizki ceni

vrlo dobre in lične harmonije. Njegovega dela harmonij ima krepak, polnodoneč lep glas, hitro izgovarja ter pri podučevanju v petju vrlo služi; zlasti je priročen za šolo, ker malo prostora potrebuje, ga je lahko prenesti in se da na posamezne dele razložiti. Jeden nov ličen harmonij imenovanega mojstra nahaja se v mozirski šoli, o kojem se je prepričati, da delo mojstra hvali in je vreden, da ga z naročili zdatno podpiramo.

Postonjski okraj. (Š o l a i n d o m.) Dosti je znano, da zamore vspešno šola le tam delovati, kjer je v soglasji z domom, kjer stariši sami podpirajo namere učiteljeve, kaj ti naravna podpora učiteljem se stariši. Kjer se dom, kjer se obitelj za šolo nič ali le malo briga, kjer roditeji od šole vse zahtevajo, za njo pa nič ne storé —, ondi seveda o pravi šolski odgoji niti govora biti ne more. Brez pomoči od doma, šola svojega smotra nikdar doseči ne more. Šola je le nadaljevanje obiteljskega življenja, le pripodoba velike obitelji. — Zato pa ostane dom tudi potlej, ko otrok že šolo obiskuje, glavni faktor za duševno in нравno odgojo ter je neizgrešljiva podlaga v s p e š n e m u delovanju šole. — A ravno stariši se pri nas ne brigajo kaj dosti za šolo in nje prospek: to vemo mi učitelji — žal — le predobro!

Pa li tudi vporablujemo vsa sredstva, ki nam zamorejo pripomoči v to, da si pridobimo sodelovanje vseh onih, ki sploh — bodi si kakor koli — imajo — ali bi vsaj imeti morali — kako veselje za vzgojo naše mladeži? Ako deček, zbog svoje lenobe ne napreduje, če porednež ne sluša dobrohotnih naših opominov, kaj storimo? Pokličemo stariše, polagamo jim na srce, kako malo je do zdaj šola mogla opraviti pri njihovi deci z lepimi uki, ker so oni — oče in mati — se vse premalo brigali za to, kar se godi v šoli itd. „Ne vemo, kako je to, vsaj fant le hodi v šolo, in iz šole domu, potem pa je zmirom doma — in se tudi uči: res ne vemo, kako je to, da je tak itd.“ Tako in slično stariši. — In mi učitelji? No, mi se trdimo, roditeljem dopovedati, naj včasih vsaj otroke svoje prašajo po tem, kar se je v šoli učilo, naj jih pridržé pri domu vedno pod svojim nadzorstvom, naj jih privadijo na red in več enakega. Kaj pa, če stariši na naš poziv niti ne pridejo? — Koncem četrletja prineso tacih starišev otroci slaba šolska naznanila domu, koncem šolskega leta pa izvedo, da niso sposobni za višji razred ali oddelek. Potem pa zabavljanje — ali pa nevoljno molčanje. Gotovo so mi zabavljači ljubši. Kaj koristi vse prizadetje šole, kaj vsa muka učiteljeva, če ga pa stariši ne podpirajo! Tako tožimo, in ne brez vzroka.

Vi stariši in vzgojitelji, ki se bavite iz v a n šole, tudi vi lahko skozi vse leto pozvedujete, kaj in kako se godi v šoli; kako se imate vesti napram otrokom vašim d o m a. Da jih boste spešno vzgojili, je odvadili pregreh in grdih navad, kako jim boste zbujali ljubav do materinega jezika — svetinje te največje —, kako jih izrejali v pokorščini do vas samih in v strahu do Boga! — Izredili pa boste to lahko po „Popotniku“ ki ni le namenjen šoli marveč tudi domu. Nadjamo se, da bode s časom jel „Popotnik“ prinašati tudi članke, ki bodo res le za d o m pisani, katere bode torej lahko

i neučitelj s koristjo prebiral. In takega beriva nam je nujno potreba. Vsak začetek je težak, a polagoma se vse utrdi. — Marsikateri č. bralcev — kolegov — je že oče, ima tedaj dosti prilike, baviti se z obiteljskimi zadevami ter kritičnim očesom presojsati raznolike običaje pri domači izreji otrok; razglasi naj svoje opazke tudi drugim v dobro! Zopet drugi ima priložnost zahajati v razne družine ter tu opazovati razvade, kakor tudi dobre navade starišev in otrok itd. Tako opazovanje, razprave v predmetih dotikajočih se samo obiteljskih, domačih stvari, a prospeh šolske odgoje dokaj pospeševajočih naj se na prvem mestu v „Popotniku“ objavijo. Ta del lista naj bode v prihodnje kolikor možno posvečen domu. Brezvspešno, mislim, bi tako početje ne bilo. Sčasom bi se „Popotnik“ jel širiti tudi med bolj zavedne slovenske družine, katere bi upljivale zopet na njihovo obližje, kar bi šolskemu delovanju v občeh moglo biti le na prid. Marsikoji bo morda dejal: „To je vse preuzorno, neizpeljivo!“ A poskus velja. Verovati moramo v svojo moč, a zaupati tudi v narod naš, ki še — hvala Bogu! ima mnogo vernih sinov, ki so vsestransko vneti za njegga primerni razvitek.

Armin Gradišnik.

Novice in druge stvari.

(**Presvitli cesar**) je daroval za stavljenje šolskega poslopja občinama v Cezanjevcih pri Ljutomeru in pri Št. Jurji pri Izlakah (okr. Litija) po 200 gl.

(**Predlog Lienbacher-jev,**) kateri namerava naj bi se smelo tam, kjer deželni zbori sklenejo, osemletno šolsko obiskovanje skerciti na šestletno, vendar naj to nadomestuje neki ponavljavni poduk, je državni zbor z 13 glasov večine sprejel. Zdaj ima ta predlog gosposka zbornica v posvetovanje in odobrenje. Ni še gotovo ali ga bo tudi ta, v kateri sedijo ravno vstvaritelji šolskih postav, sprejela.

(**Šolstvo na Kranjskem.**) Po celem Kranjskem je bilo minulega leta 254 javnih ljudskih šol in sicer 177 enorazrednic, 36 dvorazrednic, 14 trirazrednic, 3 petrazrednice, 1 šestrazrednica in 1 meščanska šola. Po cel dan se podučuje samo na 47 šolah. Privatnih šol je na Kranjskem 10. Otrok, ki bi imeli po postavah obiskovati šolo, je vseh 48.645; obiskovalo pa jih je 39.371. Učiteljev je 326, učiteljic pa 95. Za to šolstvo se je izdalo iz šolskih zakladov 186.411 gl. 96 kr. in sicer: za plače učiteljem 167.140 gl. 40 kr., za funkcijske doklade 4748 gl. 38 kr., za starostne doklade 6917 gl. 94 kr., za stanovanjske odškodnine 1417 gl. 24 kr., za remuneracije v poduku iz kmetijstva 1560 gl., remuneracije za poduk v ženskem delu 1209 gl., za šole za silo 1390 gl., gosp. duhovnikom za poduk v veronauku 735 gl., za isti poduk svetnim učiteljem 378 gi., za supliranje se je izdalo 54 gl., za nagrade 482 gl. in za podpore 380 gl.

(**Javna zahvala.**) G. T. Drexel, knjigoteržec v Celji je podaril šoli v Nazarih lepo število risank, pisank in druge učne priprave, za kar se blagemu dobrotniku v imenu vbogih učencev priserčno zahvaljuje F. Norbert učitelj.

Spremembe pri učiteljstvu.

G. Matija Žumar postal je nadučitelj pri Št. Vidu (okr. Šmarje.) Za učitelja pride g. Martin Brežnik v Žetale (okr. Rogatec.) Gospdč. B. Aufrecht je postala učiteljica v Karčovini (okr. Maribor.) G. J. Troha pride za učitelja iz Velenja v Galicijo (okr. Celje.) Gg. Andr. Simonič in Fr. Lesjak sta šla v pokoj.

Razpis učiteljskih služeb.

Na dvorazrednicah na **Doberni** (okr. Celje) in v **Vitanji** (okr. Konjice) se razpisujete podučiteljski službi — prva z dohodki III. in druga IV. plač. razreda - v stalno umeščenje.

Prošnje se vložijo do konca marca pri dotičnih krajnih šolskih svetih.
Celje, 24. Februarja 1881.

C. kr. namestnijski svetovalec:

Haas l. r.

Razpis učiteljskih služeb.

Na novi enorazredni šoli pri **Št. Jurji** na donaški gori (Donatiberg) se razpisuje učiteljska služba s 550 gld. plače in prostim stanovanjem v stalno umeščenje do 15. aprila 1881. Prosilci, ki morajo biti slovenskega in nemškega jezika v besedi in pisavi zmožni, naj vložijo svoje prošnje do 20. marca 1881 pri krajnem šolskem svetu pri Št. Jurji na donaški gori. Pošta Rogatec.

Za domače podučevanje je učitelj tukaj lahko z vsem preskerbljen.

Okrajni šolski svet v Rogatci (Rohitsch) 20. februarja 1881.

Podučiteljska služba

na **Bizeljskem** (Wisell) z dohodki IV. plač. razreda, prostim stanovanjem in 70 gold. doklade iz krajnega šolskega zaklada se razpisuje v stalno ali začasno vmeščenje.

Prošnje s potrebnimi prilogami naj se po predpisani poti vložijo v 4 tednih **pri krajnem šolskem svetu na Bizeljskem** (pošta Wisell). Služba se more takoj nastopiti.

Okrajni šolski svet v Brežicah, dne 9. februarja 1881.